

Kaasava hariduse olemusest ja olulisusest ning selle praktilisest rakendamisest

Äli Leijen^a

^a *Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi õpetajahariduse professor*

Leijen, Ä. (toimetaja) (2024). *Kaasav haridus*. Tartu Ülikooli Kirjastus, 448 lk.

Tartu Ülikooli ja Tallinna Ülikooli haridusteadlaste koostöös sündinud raamat „Kaasav haridus“ on esimene eestikeelne kaasavat haridust põhjalikult käsitlev õpik, mis on mõeldud nii õpetajakoolituse esma- ja täiendusõppijatele kui ka lasteaedade ja koolide meeskondadele laiemalt. Raamatu eesmärk on aidata mõista kaasava hariduse olemust ja olulisust ning toetada selle praktilist rakendamist lasteaedades ja koolides.

Õpiku esimeses peatükis tutvustavad Pille Nelis ja Tiina Kivirand kaasava hariduse mõistet ja selle ajaloolist kujunemist ning avavad kaasava hariduse rakendusvõimalusi. Peatükist tuleb välja, et kaasava hariduse kujunemise aluseks peetakse 1948. aastal vastu võetud ÜRO inimõiguste ülddeklaratsiooni. Termin „kaasav haridus“ hakkas rahvusvaheliselt laiemalt levima pärast 1994. aasta Salamanca deklaratsiooni, millega 92 riiki leppisid kokku, et hakatakse kujundama kontseptsiooni, mis tagaks kõikidele õppijatele, olenemata nende arengulistest/hariduslikest erivajadustest või puudest, kvaliteetse õppe võimalused elukohajärgsetes haridusasutustes. Hiljem on kaasava hariduse määratlustesse lisatud täiendavaid selgitusi, mis rõhutavad, et kaasav haridus on pidev protsess, mis tõstab haridussüsteemi võimekust ning mille eesmärk on pakkuda kvaliteetset haridust kõikidele õppijatele, kusjuures sihtrühmaks on eeskätt kõik need õppurid, keda muidu ohustaks haridusest ilmajäämine.

Õpiku teises peatükis keskendutakse Tiina Kiviranna ja Pille Nelise juhatusel kaasavale hariduskorraldusele õppeasutuse tasandil.

Kolmandas peatükis avavad Tiina Kivirand, Carolina Šuman ja Pille Nelis kaasavat hariduskorraldust rühma- või klassiruumi praktikas.

Kolm järgmist peatükki keskenduvad õppija kaasamisele rühmas või klassis. Kõigepealt tutvustavad Gerli Silm ja Kati Aus õppimise aluseid ning

põhiprotsesse. Juttu tuleb nii õppimise neurobioloogilistest alustest, inimese tunnetusprotsessidest kui ka tõhusa õppimise strateegiatest ning emotsioonide ja motivatsiooni rollist õppimisel.

Seejärel avavad Carolina Šuman ja Kaja Pastarus põhjalikult õpiraskustega õppijate toetamise teemat, keskendudes koolikontekstile. Peatükis kajastatakse lugemis- ja kirjutamisraskusi, matemaatikaga seotud õpiraskusi, aga ka meeleolu- ja käitumisraskusi. Tutvustatakse õpiraskustega õppijate toetamise erinevaid etappe ning konkreetseid toetavaid tegevusi tunnitöös.

Kuuendas peatükis tutvustab Lii Kaudne laste sotsiaal-emotsionaalseid pädevusi ja nende arendamise võimalusi. Peatüki lisadest leiab kompaktse ülevaate erinevate sekkumisprogrammide kohta.

Õpiku kolm viimast peatükki keskenduvad mõnevõrra üldisematele teemadele. Seitsmendas peatükis käsitleb Ada Urm õpetaja ja lapsevanemate koostööd.

Kaheksandas peatükis tutvustab Äli Leijen õpetaja professionaalne arengu teemat, keskendudes lähemalt õpetaja tegevusvõimekusele ja refleksioonile.

Õpiku viimases peatükis avavad Margus Pedaste ja Katrin Poom-Valickis õppimise ja õpetamise uurimise põhimõtteid ja levinumaid praktikaid, keskendudes põhjalikumalt tegevusuuringu metoodikale.

Kuigi õpiku põhifookuses on kaasava hariduse edendamine, sobivad mitmed õpiku peatükid õpetaja professionaalse arengu toetamiseks laiemalt. Õpiku meeskond loodab, et õppematerjal toetab erinevaid õppijaid ning aitab kujundada targemat ja hoolivamat ühiskonda.